

UNIVERSITY
OF TAMPERE

This document has been downloaded from
TamPub – The Institutional Repository of University of Tampere

 Publisher's version

The permanent address of the publication is
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201406061644>

Author(s):	Korhonen, Vesa; Rautapuro, Juhani
Title:	Miksi opinnot eivät suju? Yliopisto-opintojen hitaan etenemisen ja opiskelemattomuuden yleiskuvaa ja ongelmia tunnistamassa
Main work:	Osallistava korkeakoulutus
Editor(s):	Mäkinen, Marita; et al.
Year:	2012
Pages:	100-124
ISBN:	978-951-44-8947-1
Publisher:	Tampere University Press
Discipline:	Educational sciences
School /Other Unit:	School of Education
Item Type:	Article in Compiled Work
Language:	fi
URN:	URN:NBN:fi:uta-201406061644

All material supplied via TamPub is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorized user.

MIKSI OPINNOT EIVÄT SUJU? YLIOPISTO-OPINTOJEN HITAAN ETENEMISEN JA OPISKELEMATTOMUUDEN YLEISKUVAA JA ONGELMIA TUNNISTAMASSA

Vesa Korhonen & Juhani Rautopuro

Artikkeli tarkastelee suurelle osalle suomalaisista korkeakouluopiskelijoista luonteenomaista opintojen hidasta tai poikkeavaa etenemistä. Hitaasti eteneviä ja opiskelemattomia opiskelijoita tavoiteltiin verkkokyselyllä sekä sitä täydentävällä postikyselyllä kolmesta suomalaisesta yliopistosta. Suurin osa vastanneista edusti niin sanottuja generalistialoja, kuten humanistisia, yhteiskunta- ja kasvatustieteitä. Kyselyn tulokset tuovat esille monia hitaaseen opintopolkuun liittyviä piirteitä, kuten yliopisto-opintojen priorisoimattomuuden ja pää- tai sivutoimisen työssäkäynnin yleisyyden sekä erilaisista syistä johtuvan opintojen pysähdyksissä olemisen. Esiin nousivat erityisesti valitun opintoalan epävarmuus ja keskeyttämisaikomusten yleisyys sekä ennakoivat yhteydet itsesäätelyn ja oppimisen hallinnan ongelmiin. Opiskeluvoimavarojen osalta ilmeni myös psyykkiseen jaksamiseen liittyviä ongelmia. Artikkelissa pohditaan, millä tavoin hitaasti etenevien ja opiskelemattomien opintotilanne ennakoi vahvasti opintoalan vaihtamisen, opintojen keskeytymisen tai opinnoista luopumisen tyyppisiä opintopolkuja ja ratkaisuja ja miten yliopisto voisi panostaa hitaan ja viivästyvän opintopolun parempaan huomioimiseen yliopistokoulutuksessa vähentääkseen turhia opintojen keskeyttämisaikomuksia.

Taustaksi

Useissa suomalaisissa ja eurooppalaisissa tutkimuksissa (mm. Lempinen & Tiilikainen 2001; Rautopuro & Väisänen 2001; 2002; Kurri 2006; Saarenmaa, Saari & Virtanen 2010; Liimatainen ym. 2010; EuroStudent III–IV tutkimukset) on viime vuosikymmen aikana selvitetty opintojen etenemistä ja opintojen sujuvuutta korkeakoulutuksessa. Tutkimusten mukaan suomalaiset opiskelijat ovat heterogeeninen ryhmä, jossa osa opiskelijoista etenee nopeasti ja tavoiteaikataulujen puitteissa, mutta suurella osalla opinnot kestävät korkeakoulujen opetussuunnitelmien aikatauluja pidempään ja kulkevat normaaleista opintopoluista poikkeavilla tavoilla.

Suomalaisen yliopistokoulutuksen ongelmia ovat erityisesti opintoaikojen venyminen ja opiskelijoiden heikko opintoihin kiinnittyminen. Vain noin 5–15 prosenttia kaikista suomalaisista yliopisto-opiskelijoista valmistuu maisteriksi viidessä vuodessa, joka on Bolognan prosessin mukainen ihanneaika. (Mm. Määttä 1995; Vesikansa, Lempinen & Suomela 1998; Mannisenmäki & Valtari 2005; Lähteenoja 2010.) Vastaavasti opintonsa ilman mitään tutkintoa keskeyttää noin 5 prosenttia yliopisto-opiskelijoista (Tilastokeskus 2010). Opiskelijoiden opintojen päätoimisuudessa, ajankäytössä ja esimerkiksi työssäkäynnissä on suurta vaihtelua. Näihin vaikuttavat muun muassa koulutusala, opiskelijan ikä, opintojen aloitusikä, opintojen kesto ja perhesuhteet (ks. Lempinen & Tiilikainen 2001; Saarenmaa ym. 2010). Kaikilla näillä tekijöillä on oma vaikutuksensa opintoihin kiinnittymiseen ja opintojen sujumiseen.

Yliopisto-opiskelijoiden opiskelukokemuksia ja opintojen tilannetta valotetaan tässä yhteydessä tarkemmin opintojen hitaan etenemisen ja opiskelemattomuuden näkökulmasta. Hitaasti etenevät ja opiskelemattomat opiskelijat on valittu erityiskohderyhmäksi Campus Conexus -hankkeen opiskelijatutkimuksessa, jossa tavoitteena on tunnistaa koulutuksellisen syrjäytymisen riskejä ja heikon opintoihin kiinnittymisen luonnetta yliopistokoulutuksessa (ks. Rautopuro &

Korhonen 2011). Tarkastelemme tutkimuksessamme hitaasti etenevien ja opiskelemattomien opiskelijoiden elämän- ja opintotilannetta, opinnoissa kohdattuja ongelmia sekä mahdollisia puutteita oppimisen itsesäätelytaidoissa ja opiskelun haltuunotossa.

Hitaasti etenevien ja opiskelemattomien opintopolut ja ohjaus

Opintopolun rakentuminen ja hitaasti etenevien erilaiset opintopolkutyypit

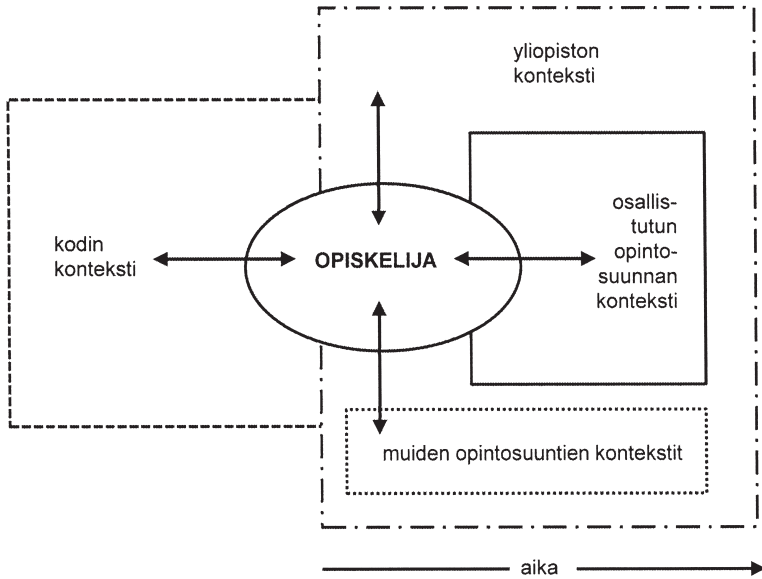
Opiskelijoiden opintojen etenemisessä on tunnistettavissa erilaisia opintopolkutyyppejä, joiden pohjalta Rosalie Robinson (2004; 2006; 2009) on australialaisissa korkeakouluissa toteuttamiensa opiskelijatutkimusten pohjalta hahmotellut erityistä opintopolun teoriaa (patterns of progression). Hänen sosioekologisista lähtökohdista versoavaa tarkastelutapaansa voi pitää hyvin kontekstuaalisena (ks. Van Oers 1998) ja sosiokulttuurisena (ks. Trowler 2005; 2008). Robinsonin (2004; 2006; 2009) lähestymistavan mukaan opiskeluprosessi on jatkuvaa vuorovaikutusta opiskelijan ja opiskeluympäristön välillä, missä opiskeluprosessiin vaikuttavien kontekstien merkitys vaihtelee suhteessa aikaan ja opintojen etenemiseen (ks. kuvio 1).

Yliopiston kontekstissa vaikuttavat eksplisiittisesti esimerkiksi opetussuunnitelma ja kurssien vaatimukset, opetusmuodot, arviointi ja taustalla yleisesti yliopiston toimintapolitiikka, johon Robinson (2009, 5–6) viittaa termillä yliopiston säätely (university regulation). Opiskelijan opiskeluprosessi on hänen henkilökohtaisten ominaisuuksiensa ja yliopiston kontekstuaalisten reunaehtojen välistä vuoropuhelua. Yliopiston toimintapolitiikka ja käytännöt mahdollistavat sen, että opiskeluun liittyvien kontekstien läpi kuljetaan monenlaisia yksilöllisiä opintopolkuja pitkin (Robinson 2009, 5–6). Suomalai-

seen korkeakoulutukseen opintopolkujen ajatusmallia sovitettaessa on huomattava, että tietyt professioalat, kuten lääkäri-, psykologi- tai opettajankoulutus, ovat hyvin lukujärjestysorientoituneita ja opintopolkua yhtenäistäviä, kun taas vastaavasti generalistialat, esimerkiksi humanistiset, yhteiskunta- ja kasvatustieteet sekä suurin osa luonnontieteistä (ilman kelpoistavia opintoja, kuten opettajan pedagogisia opintoja), ovat laajaa valinnaisuutta tarjoavia ja opintopolkua erilaistavia, joten ala- ja opintosuunta-kohtaiset erot on otettava huomioon. Tämä näkyy myös eri opintosuuntien tuottamien tutkintojen luonteessa – generalistialan opinnot eivät anna samantyyppistä ammattipätevyyttä kuin professioalan opinnot, vaan tarjoavat ennemminkin yleisiä valmiuksia työelämään (ks. Rouhelo 2006).

Robinson (2009) kuvaa australialaisten korkeakoulujen eri koulutusohjelmissa toteuttamiensa tapaustutkimusten pohjalta kuusi erilaista opintopolkua, jotka osoittavat, millä tavalla opintojen suorittaminen moninaisten valintojen ketjussa tietyssä opintosuunnassa (tai opintosuuntien välillä) tapahtuu. Valtaosa opiskelijoista (59,7 %) kuuluu ensimmäiseen tyyppiin, joka edustaa *suoraa opintopolkua*. Siinä opinnot etenevät ilman opintojaksojen ja kokonaisuuksien uudelleen suorittamista, tilapäisiä keskeyttämisä tai siirtymisiä väliaikaisesti toihin tai muihin opintoihin. Erilaisia hidastuvia opintopolkua edustavat Robinsonin (emt.) mukaan sen sijaan *viivästyneen opintopolun* (27,2 %), *väliaikaisesti keskeytyvän opintopolun* (6,8 %), *opintoalaa vaihtavan* (8,4 %) tai *kokonaan keskeytyvän opintopolun* (6,4 %) tyyppiset yliopistopolut.

Suorasta opintopolkutyyppistä poikkeavat hidastuvat ja keskeytyvät opintopolut kuvaavat myös suomalaisten hitaasti etenevien ja opiskeluttomien yliopisto-opiskelijoiden erilaisia mahdollisia opiskelutilanteita. Usein näihin poikkeaviin opintopolkuihin liittyy tarkoituksellinen tauon tai välivuoden pitäminen opinnoista tai opintojen pysäyttäminen (stop-out), koulutuspaikan/opintoalan vaihtaminen (transfer students) sekä opintojen keskeyttäminen kokonaan ja opinnoista luopuminen (drop-out) (ks. Rautopuro & Väisänen 2002; Väisänen & Rautopuro 2004).

Kuvio 1. Käsitteellinen malli opiskelijan opintopolun rakentumiseen vaikuttavista konteksteistä suhteessa aikaan (Robinson 2009, 6)

Oppimisen itsesäätelyn ja hallinnan mahdolliset ongelmat hitaasti etenevillä opiskelijoilla

Itsesäätelytaitojen merkitys on tullut esiin yhtenä tärkeänä erottelvana tekijänä tutkittaessa nopeasti ja hitaasti eteneviä yliopisto-opiskelijoita (ks. Merenluoto 2005; 2009; Haarala-Muhonen ym. 2011; Haarala-Muhonen 2011). Oppimisen itsesäätelytaitojen voi yleisesti katsoa liittyvän kysymykseen, kuinka opintojen haltuunotto ja oppimisen hallinta onnistuvat haasteellisessa oppimisympäristössä (Korhonen 2003, 73–76). Itsesäätelyn teoreettinen tausta ja käsitteistö vaihtelevat kuitenkin suuresti (Rauste-von Wright, von Wright & Soini 2003, 78).

Yksi kokonaiskuvaan pyrkivä itsesäätelytaitojen malli on ollut Jan Vermuntin kollegoineen (Vermunt 1996; 1998; Vermetten ym. 1999) kehittänyt jaottelu oppimiseen suuntautumisen ja säätelyn tavoista yliopisto-opiskelun konteksteissa. Erityisesti säätelystrategian puutteet ja vaikeudet oppimisen säätelyssä (lack of regulation) viittaavat vaikeuksiin oman opiskeluprosessin hallinnassa. Opiskelijalla voi tällöin olla hyvin ristiriitaisia käsityksiä siitä, miten hänen tulisi toimia opiskelukonteksteissa, tai vaikeuksia arvioida oman oppimisensa edistymistä. Tämä on samansuuntainen käsite orientaatiotutkimuksissa esille tulleiden omistautumattomuuden ja sitoutumattomuuden käsitteiden (ks. Mäkinen & Olkinuora 2002; Mäkinen, Olkinuora & Lonka 2004) sekä toimimattoman orientaatiotyypin (dysfunctional orientation) kanssa (ks. Lonka ym. 2008). Sitoutumattomilla opiskelijoilla on epäselvyyttä opiskeluorientaationsa ja tavoitteidensa osalta. Myös hyvinvoinnin ongelmat ja ahdistuneisuuden ja stressin tunteet saattavat olla ominaista tälle ryhmälle. Sitoutumattomat ja toimimattoman orientaatiotyypin opiskelijat ovat myös todennäköisimpiä opintojen keskeyttäjiä ja opintoalan vaihtajia. (ks. Mäkinen, Olkinuora & Lonka 2004; Lonka ym. 2008.)

Itsesäätelytaitoihin liittyvä tutkimus on osoittanut, että yliopisto-opiskelijoille kehittyvä suhteellisen pysyviä tapoja säädellä ja hallita omaa oppimisprosessiaan (Korhonen 2003, 74–76). Aiempien opiskelijatutkimusten perusteella opiskelijoita näyttäisi askarruttavan runsaasti opintojen suorittamiseen liittyvä ajankäyttö, opiskelutapojen ja käytäntöjen omaksuminen sekä ylipäättään omien opintojen suunnitteleminen ja opintosuuntien hahmottaminen (ks. Lairio & Penttilä 2007). Hitaasti edenneiden opiskelijoiden tilannetta voidaan osaksi selittää puutteellisilla itsesäätelytaidoilla, joihin liittyvät Haarala-Muhosen (2011, 56–58) mukaan tahtotilan puute ja ongelmat oman oppimisen hallinnassa ja strategioissa. Oppimisen itsesäätelyn ja hallinnan ongelmat vaikuttavat myös vastavuoroisesti motivaation ja opintoihin sitoutumisen heikkenemiseen (ks. Korhonen & Hietava 2011). Haarala-Muhosen (2011, 56–58) mukaan

tahtotilan puuttuminen merkitsee mielekkyyden katoamista opinnoista. Se näkyy usein tavoitteenasettelun ja opintoihin sitoutumisen ongelmien taustalla ja edelleen aikaansaamattomuutena ja tehtävien välttelynä. Opiskelija voi kokea esimerkiksi ajanhallinnan itselleen hankalaksi ja jopa mahdottomaksi asiaksi, johon hän ei tunne voivansa riittävästi vaikuttaa. Usein opiskelijat itse nimeävät syiksi omaan elämäntilanteeseensa liittyviä seikkoja, kuten työssäkäynnin tai muut opinnot, joiden näkevät olevan syypäänä koettuun aikapulaan ja aikaansaamattomuuteen. Opintojen mielekkyyden kadotessa tällä tavoin muodostuvat opinnot helposti ”ajelehtimisen” kokemukseksi (ks. Korhonen 2005; 2007).

Tutkimuksen lähtökohdat ja aineisto

Tämän tutkimuksen kohteena olevaa hitaasti etenevien ja opiskelemattomien kohderyhmää on etsitty kolmen suomalaisen yliopiston opiskelijarekisteritietojen avulla. Kohteena ovat erityisesti vuoden 2005 syyslukukaudella tai myöhemmin aloittaneet opiskelijat. Kohderyhmä opiskelee nykyisin voimassa olevan Bolognan prosessin kaksiportaisen tutkintojärjestelmän mukaan. Hitaaksi eteneviksi määriteltiin erityisesti ne opiskelijat, joiden nykyinen opintotahti ei riitä välttämättä edes alempaan korkeakoulututkintoon nykyisten tutkintovaatimusten mukaisessa seitsemän vuoden maksimijassa. Tällaisia opiskelijoita on yllämainituissa yliopistoissa noin 15–20 prosenttia kaikista opiskelijoista (ks. Rautopuro & Korhonen 2011).

Kriteerit täyttäviä, hitaasti eteneviä opiskelijoita tavoiteltiin verkkokyselyllä sekä sitä täydentävällä postikyselyllä lukuvuoden 2010–2011 aikana pääsääntöisesti Tampereen ja Jyväskylän yliopistoista. Vastaaajia saatiin mukaan myös Helsingin yliopistosta (verkkokyselyvaihe). Hitaasti eteneville toteutettu kysely oli laaja ja koostui useammasta osiosta, joilla kartoitettiin 1) opiskelijan taustatekijöitä,

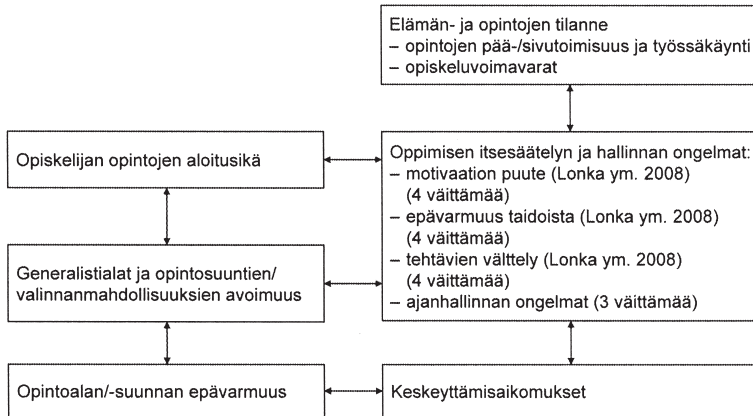

2) opiskelu- ja elämäntilannetta sekä opiskeluvoimavaroja, 3) opintoja ja opiskelukokemuksia (sisältäen myös ohjausta koskevia kysymyksiä) sekä 4) yleisiä arvioita opintojen merkityksestä, itsestä ja tulevaisuuden odotuksista. Kyselylomake sisälsi pääasiassa strukturoituja kysymyksiä täydennettynä joillakin avoimilla kysymyksillä. Laajasta hitaasti etenevien opiskelijoiden kyselystä tähän yhteyteen otettiin mukaan osa taustatekijöistä, osa opiskelu- ja elämäntilannetta sekä opiskeluvoimavaroja kartoittavista kysymyksistä ja niiden lisäksi osiosta 3 osa-alueet, jotka liittyivät opintoalan valintaan, keskeyttämissaikomuksiin sekä oppimisen itsesäätelyn ja hallinnan ongelmiin ja ohjaukseen.

Oppimisen itsesäätelyn ja hallinnan ongelmien kohdalla sovellettiin osia Longan (2008) laatimasta MED NORD -mittarista (ks. kuvio 2), jota on käytetty pohjoismaisessa lääketieteen opiskelijoiden hyvinvointia ja opiskeluorientaatioita kartoittavassa tutkimuksessa. Tästä mittarista mukaan valittiin erityisesti toimimatonta orientaatiotyyppiä kuvaavia kohtia, kuten oppimisen säätelyn ongelmia (4 väittämää), tehtävien välttelyä (4 väittämää) ja motivaation puutetta (4 väittämää) kuvaavat kohdat. MED NORD -mittarin kehittämisessä sen eri osa-alueiden ennustearvo, validiteetti ja reliabiliteetti on todettu hyväksi (ks. Lonka ym. 2008). Lisäksi tähän kohtaan otettiin mukaan artikkelin ensimmäisen kirjoittajan lisäämät ajanhallinnan ongelmia koskevat väittämät (3 väittämää), sillä ajanhallinnan ongelmat ovat tulleet aiemmissa opiskelijatutkimuksissa esille keskeisinä heikkoon sitoutumiseen vaikuttavina tekijöinä (ks. Korhonen & Hietava 2011).

Tutkimukselle asetetut tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

- Millainen on hitaasti etenevien ja opiskelemattomien opiskelijoiden elämän- ja opintojen tilanne ja niiden yleiskuva?
- Millaisilta näyttävät itsesäätelyn ja oppimisen hallinnan ongelmat hitaasti etenevien joukossa ja millaiset tekijät voivat olla yhteydessä niihin?

Kuvio 2. Hitaaseen etenemiseen ja opiskelemattomuuteen vaikuttavien tekijöiden paikannusta opiskelijakyselyssä

Kuten ennakkoon saattoi olettaa, ei kyselyn vastausaktiivisuus ollut kovin suuri. Ongelmia aineiston saamisessa lisäsi se, että useiden potentiaalisten vastaajien voimassa olevaa postiosoitetta ei löytynyt yliopistojen rekistereistä, eivätkä kaikkien sähköpostiosoitteet olleet yliopiston yleisen formaatin muotoisia, joten viestejä jäi roskapostifilttereihin. Muutamia opiskelijoita olivat myös salanneet yhteystietonsa. Näin ollen luotettavaa katoanalyysia ei ollut mahdollista suorittaa ja vastausprosentinkin on vain arvio, mutta suuruusluokaltaan 20–25 prosenttia.

Koska tämän tutkimuksen aineisto ($n = 231$) ei ole satunnaisotos, vaan valikoitunut näyte, on tulosten yleistämiseen suhtauduttava varauksella. Toisaalta aineisto antaa kuitenkin mahdollisuuden kuvailla hitaasti etenevien ja opiskelemattomien oppimisen hallinnan ongelmia. Vastanneista yli kaksi kolmannesta (68,8 %) oli naisia. Tämä tarkoittaa sitä, että he ovat selkeästi ”yliedustettuina” tutkimuksen kohderyhmästä, sillä rekisteritietojen perusteella opinnoissaan hitaasti edenneiden enemmistö oli miehiä (ks. Rautopuro & Korhonen 2011).

Vastauksia kyselyyn tuli kaikilta tieteenaloilta, ja suurimmat ryhmät olivat yhteiskunta- ja kauppatieteilijät (21,6 %) sekä humanistit (21,2 %). Hitaasti etenevät ja opiskelemattomat vastaajat edustavat siten pääasiassa generalistialoja. Selkeästi professiotutkintoon (mm. opettaja, psykologi) opiskeli pieni vähemmistö, noin 15 prosenttia vastaajista. Jako ei ole kuitenkaan täysin yksiselitteinen, koska esimerkiksi aineenopettajan pedagogisten opintojen suorittamista ei voida tämän aineiston perusteella selvittää. Lähtökohtaolettamus opintosuuntien ja valinnanmahdollisuuksien avoimuuden tuottamasta suuremmasta opintoihin liittyvästä epävarmuudesta ja vaikutuksista hidastuneeseen opintotahtiin näyttäisi kuitenkin pitävän suurimmaksi osaksi paikkansa.

Vastaajista selkeästi alle viidennes (17,7 %) opiskeli informaatio-tekniikan alalla, vaikka opiskelijarekisteritiedoista voi päätellä, että tällä tieteenalalla hitaasti eteneminen tai opiskelemattomuus on kaikkein yleisintä (ks. Rautopuro & Korhonen 2011). Vastaajien sukupuoli- ja tieteenalajakauman perusteella voi päätellä, että vastaamattomuus on keskittynyt systemaattisesti miesvaltaisille tieteenaloille. Muutoin vastanneet vaikuttavat varsin tavallisilta yliopisto-opiskelijoilta, sillä 71 prosenttia oli korkeintaan 24-vuotiaita ja kolme neljästä (75,3 %) opiskeli enintään kolmatta lukuvuottaan.

Aineistoa on analysoitu pääasiassa tilastollisin menetelmin ja päätelmiä on vahvistettu avovastauksista saaduilla tiedoilla. Aineiston kuvailussa on käytetty pääasiassa frekvenssi- ja prosenttijakaumia sekä tavallisimpia tilastollisia keski- ja hajontalukuja, kuten keskiarvoa, mediaania ja keskihajontaa. Luokiteltujen muuttujien, kuten vanhempien koulutustason, sukupuolen, koulutusalan ja varmuuden opintoalasta, keskinäisiä asiayhteyksiä on tarkasteltu ristiintaulukoinnin ja siihen liittyvän khiin-neliötestin avulla. Määrällisten muuttujien yhteyksiä on tarkasteltu sekä parametristen (Pearson) että ei-parametristen (Spearman) korrelaatioiden avulla. Kyselylomakkeen asenneväittämiä tiivistettiin pääkomponenttianalyysia hyödyntäen keskiarvomuuuttujiksi, joiden sisäistä yhdenmukaisuutta (reliabiliteettia) tarkasteltiin

Cronbachin alfa -kertoimen avulla. Keskiarvomuuttujien asiayhteyttä muihin pitkittyneisiin opintoihin liittyviin tekijöihin, kuten keskeyttämisriskiin, analysoitiin erilaisilla parametrisilla ja ei-parametrisilla ryhmävertailuilla (mm. t-testi, Mann-Whitneyn testi ja varianssianalyysit). Kuten aiemmin on jo mainittu, näiden analyysien tuloksia tulee tarkastella pääasiallisesti tämän tutkimuksen aineiston tasolla ja tutkittavan ilmiön luonteen keskinäisiä suhteita kuvailevana, ei yleistyksenä laajaan perusjoukkoon.

Tuloksia

Hitaasti etenevien ja opiskelemattomien tilanteen yleiskuva, valitun opintoalan epävarmuus ja keskeyttämisaikomukset

Hitaasti etenevien opiskelu- ja elämäntilanteeseen näytti kyselyhetkellä liittyvän se, että opintoja ei pystytty priorisoimaan riittävästi tai opinnot eivät ehkä vastanneet odotuksia, kuten taulukoista 1 ja 2 havaitaan.

Taulukko 1. Opiskelijan tämänhetkinen elämäntilanne

	Lukumäärä	Prosentti- osuus	Opintoihin käytetty aika (h) viikossa (keskiarvo, -hajonta ja mediaani)		
Opiskelee päätoimisesti	90	39,2	30,1	12,8	30,0
Opiskelee ja käy sivutoimisesti töissä	59	25,7	26,8	9,6	25,0
Käy töissä ja opiskelee sivutoimisesti	35	15,2	12,7	8,7	9,0
On perhe- tms. vapaalla	16	7,0	8,5	16,4	0,0
Käy päätoimisesti töissä	19	8,3	3,9	5,9	1,0
Muu	10	4,3	21,0	17,3	17,0
Yhteensä	230	100,0	23,2	14,4	22,0

Pää- tai sivutoiminen työskentely oli hyvin tyypillinen piirre hitaasti opiskeleville, sillä vastanneista selkeästi alle puolet (39,2 %) ilmoitti opiskelevansa päätoimisesti (ks. taulukko 1). Hieman suurempi osuus (41 %) työskenteli opintojensa ohella, ja noin yksi vastaaja kahdestoista (8,3 %) työskenteli päätoimisesti. Opintojensa ohella työskentelevistä vajaa puolet (44,3 %) kertoi työskentelevänsä opintoalaansa vastaavissa töissä. Yhteensä hieman reilu kymmenesosa vastaajista oli joko perhevapaalla (7 %) tai kertoi olevansa sairauslomalla tai muuten työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella (4,3 %). Tosin elämäntilanne ei ole aina helposti määriteltävissä, kuten yhden opiskelijan avovastauksesta ilmenee: ”Olen lomautettu, viranomainen ei ole vielä osannut sanoa olenko opiskelija vai työtön.”

Taulukosta havaitaan myös, että opintoihin käytetty viikoittainen työaika vaihteli suuresti hitaasti etenevillä opiskelijoilla (ks. taulukko 1). Mediaaniaika viikoittaiseen kontaktiopetukseen, itseopiskeluun ja opintoihin liittyvään tiedonetsintään oli 23 tuntia. Neljännes vastaajista opiskeli korkeintaan 12 tuntia viikossa ja joka kymmenes korkeintaan 2,5 tuntia. Opiskelijan elämäntilanne vaikutti luonnollisesti opintoihin käytettyyn aikaan. Viikoittainen opiskelun mediaaniaika päätoimisilla opiskelijoilla oli 30 tuntia, mutta päätoimisesti työskentelevillä vain yksi tunti. Myös ryhmien sisällä opiskeluun käytetyn vaihtelu oli suurta, sillä jokaisessa ryhmässä löytyi opiskelijoita, jotka eivät opiskelleet käytännössä lainkaan ahkerimpien ponnistellessa jopa 60 tuntia viikossa. Myös opintojen aloitusikä näkyi opintoihin käytetyssä ajassa. Nuorimpina aloittaneiden ikäryhmien mediaaniajat vaihtelivat 22 ja 25 viikkotunnin välillä, varttuneempina aloittaneiden ikäryhmien puolestaan 8,5 ja 16 viikkotunnin välillä.

Elämäntilanteella on selkeä tilastollisesti ($p < 0,01$) merkitsevä yhteys opintojen aloitusikäen. Korkeintaan 20-vuotiaana opiskelunsa aloittaneista selkeästi yli puolet (53,1 %) opiskeli päätoimisesti. Vastaavasti 25–30-vuotiaana opintonsa aloittaneista vajaa neljännes (24,4 %) ja yli 30-vuotiaana aloittaneista vain noin yksi kuudesta (16 %) opiskeli päätoimisesti. Päätoiminen työskentely oli yleisintä

(17 %) 25–30-vuotiaana aloittaneilla, sivutoiminen opiskelu (43,3 %) puolestaan 21–24-vuotiaana aloittaneilla.

Epävarmuus opintoalan valinnan mielekkyydestä on hyvin tavallista opinnoissaan hitaasti edenneille tai opiskelemattomille. Vastanneista noin joka neljäs (25,3 %) oli joko täysin vakuuttunut väärästä opintoalan valinnasta tai oli vähintäänkin epävarma valintansa sopivuudesta (ks. taulukko 2). Suurimmalla osalla (63,3 %) käsitys oli pysynyt samana koko opintojen ajan. Nykyisten yliopisto-opintojen keskeyttämistä tai kokonaan lopettamista oli harkinnut hieman alle puolet (45 %) vastanneista. Opintojen keskeyttämispohdintojen ja valitun opintoalan varmuuden välinen asiayhteys on tilastollisesti khiin neliö -testillä testattuna merkitsevä ($p < 0,01$), mikä näkyy myös taulukosta 2. Opintojen lopettamista harkinneista vain hieman reilu kymmenesosa (11 %) oli täysin varma oikeasta valinnastaan, ja yli 40 prosenttia oli joko varma väärästä valinnasta tai ainakin epävarma oikeasta valinnasta. Niistä, jotka eivät olleet harkinneet lopettamista, lähes joka kolmas oli varma siitä, että valittu opintoala oli ainoa oikea.

Taulukko 2. Varmuus opintoalan valinnasta ja keskeyttämisaikomukset

Harkinnut opintojen lopettamista		Varmuus oikeasta alasta				Yhteensä
		Vakuuttunut väärästä valinnasta	Epävarma valinnasta, muukin mahdollinen	Melko varma, muukin mahdollinen	Valinta ainoa oikea	
Kyllä	Lukumäärä	12	30	47	11	100
	Prosenttiosuus	12,0 %	30,0 %	47,0 %	11,0 %	100,0 %
Ei	Lukumäärä	4	10	71	39	124
	Prosenttiosuus	3,2 %	8,1 %	57,3 %	31,5 %	100,0 %
Yht.	Lukumäärä	16	40	118	50	224
	Prosenttiosuus	7,1 %	17,9 %	52,7 %	22,3 %	100,0 %

Useat kyselyyn vastaajat (n = 96) myös perustelivat lopettamiskäytönsä. Suuri osa lopettamista harkinneista (31,6 %) koki opiskelunsa väärällä alalla, ja useampi kuin yksi viidestä oli kadottanut motivaationsa opiskeluun. Muut lopettamisajatuksiin johtaneet syyt liittyivät muun muassa perhetilanteeseen, talouteen tai terveydellisiin seikkoihin, kuten masennukseen. Opintojensa lopettamista oli harkinnut suurin osa (83,3 %) päätoimisesti työskentelevistä vastaajista. Päätoimisesti ja sivutoimisesti opiskelevilla vastaava osuus oli hieman yli 40 prosenttia.

Vaikka tulokset eivät olekaan suoraan yleistettävissä kaikkien opiskelijoiden perusjoukkoon, voidaan todeta muutamia mielenkiintoisia tieteenaloittaisia eroja. Kyselyyn vastanneista informaatioteknologian opiskelijoista hieman vajaa puolet (44,8 %) oli vähintäänkin epävarma oikean opintoalan valinnasta, kun vastaava prosenttiosuus kasvatustieteellisellä alalla oli alle 4 prosenttia ja yhteiskunta- ja kauppatieteissä 16 prosenttia. Kasvatustieteiden (30,8 %) sekä varsinkin yhteiskunta- ja kauppatieteiden opiskelijoiden (38,8 %) käsitykset opintoalastaan ja ammattialastaan olivat selkeimmin muuttuneet opintojen aikana positiivisemmiksi. Informaatioteknologian opiskelijoista ainoastaan 14,6 prosenttia oli muuttanut mielipidettään myönteisemmäksi ja luonnontieteiden opiskelijoista ei ainoakaan. Valitun opintoalan epävarmuus näyttää olevan erityisesti nuorten opiskelijoiden ongelma. Varttuneempina opintonsa aloittaneista erittäin suuri osuus (yli 30-vuotiaina aloittaneista lähes 90 %) oli harkinnut lopettamista muista elämäntilanteeseen liittyvistä syistä, kuten perhe- tai taloussyistä.

Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden näkemykset terveydestään ja opiskeluvoimavaroistaan olivat hieman ristiriitaisia. Noin neljä opiskelijaa viidestä (75,4 %) oli jokseenkin tai täysin samaa mieltä siitä, että heidän terveydentilansa oli hyvä ja mahdollisti täysipainoisen opiskelun. Valtaosa (82,1 %) katsoi, että heidän fyysinen kuntonsa ja terveytensä olivat riittävän hyvät, mutta omaan psyykkiseen jaksamiseen opintojen vaatimusten kanssa uskoi vain 60 prosenttia.

Epävarmoja oli siis enemmän kuin yksi viidestä. Haitalliseksi koettua stressiä oli kuluneen lukukauden aikana kokenut lähes neljä opiskelijaa kymmenestä (38,8 %). Opiskelun aloitusiällä tai opiskelun pää- tai sivutoimisuudella ei ollut tilastollisesti merkitsevää asiayhteyttä kokemuksiin terveydestä tai opiskeluvoimavaroista.

Kyselyyn vastanneet opiskelijat arvioivat tämän hetkistä opinto-kuntoaan asteikolla 0–100 (0 = täysin opiskelukyvytön, 100 = täysin opiskelukykyinen). Arvioiden kuvailevia tunnuslukuja suhteessa elämän- ja opintotilanteeseen on esitelty taulukossa 3.

Taulukko 3. Opiskelijoiden arviot omasta opiskelukyvystään (kykypisteet) suhteessa elämän- ja opintotilanteeseen.

	Keskiarvo	Keskihajonta	Mediaani
<u>Elämäntilanne</u>			
Opiskelee päätoimisesti	77,2	24,0	85,0
Opiskelee ja käy sivutoimisesti töissä	79,1	19,4	85,0
Käy töissä ja opiskelee sivutoimisesti	60,0	28,7	68,0
On perhe- tms. vapaalla	40,7	38,1	50,0
Käy päätoimisesti töissä	52,1	42,2	57,5
Muu	64,0	36,8	80,0
<u>Opintojen aloitusikä</u>			
20 vuotta ja alle	76,9	23,0	82,0
21–24 vuotta	70,6	28,3	80,0
25–30 vuotta	58,0	38,7	80,0
31 vuotta ja yli	62,1	30,4	72,5
Harkinnut opintojen lopettamista			
Kyllä	60,1	32,0	65,0
Ei	78,4	24,2	85,0

Kaikkien vastanneiden kykypisteiden keskiarvo oli 70 (mediaani 80, keskihajonta 29 pistettä). Täysin opiskelukyvyyttömäksi itsensä arvioi hieman yli 5 prosenttia vastaajista, ja korkeintaan 10-prosenttisessa opiskelukunnossa katsoi olevansa noin joka kahdestoista opiskelija. Opiskelukuntoarviot vaihtelivat tilastollisesti merkitsevästi elämäntilanteen ($p < 0,01$) ja opiskelujen aloitusiän ($p = 0,04$) mukaan. Myös opintojensa lopettamista harkinneiden ja harkitsemattomien ero oli merkitsevä ($p < 0,01$). Päätoimisesti opiskelevien mediaaniarvio oli 85 pistettä, sivutoimisten opiskelijoiden 80 pistettä, mutta päätoimisesti työskentelevien vastaava arvio ainoastaan 57,5 pistettä. Aloitusiän mukaan tarkasteltuna muista ikäryhmistä poikkesivat yli 30-vuotiaana aloittaneet, joiden mediaaniarvio oli 72,5 pistettä. Kaikissa nuoremmissa ikäluokissa mediaani oli vähintään 80 pistettä. Opintojensa keskeyttämistä harkinneilla vastaavat pisteet olivat 65, keskeyttämistä harkitsemattomilla 85.

Itsesäätelyyn ja oppimisen hallintaan liittyvät ongelmat ja niihin yhteyksissä olevat tekijät

Itsesäätelytaitojen merkitys on osoittautunut opiskeluprosessin hallituunotossa tärkeäksi (Korhonen 2003; Haarala-Muhonen ym. 2011; Haarala-Muhonen 2011). Opiskelijoiden itsesäätelyn ja oppimisen hallinnan mahdollisia ongelmia hitaalla opintopolulla arvioitiin 15 valmiiksi muotoillun väittämän avulla, jotka kuvasivat toimimattomaan orientaatiotyyppiin liittyviä osa-alueita (vrt. Lonka ym. 2008). Näistä väittämistä muodostettiin pääkomponenttianalyysin päälaustusten avulla neljä itsesäätelyn ja oppimisen hallinnan ongelmia kuvaavaa keskiarvomuuttujaa. Oppimisen hallinnan ongelmat, niiden reliabiliteetti sekä kuvailevat tunnusluvut on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 4. Itsesätelyn ja oppimisen hallinnan ongelmien osa-alueet (asteikko: 1 = ei ongelma, 5 = suuri ongelma)

Motivaation puute	Epävarmuus taidoista	Tehtävien välttely	Ajanhallinnan ongelmat
Tuntuu, että olen menettänyt kiinnostukseni nykyiseen opintoalaan Opintojen sisällöt eivät jaksakaan motivoida minua Minun on vaikea löytää opiskelulleni selvää merkitystä Koen ongelmia motivaatiossani ja opintoihin sitoutumisessa	Epävarmuus taidoista Kursssien tavoitteet ovat minulle usein liian laajat Minun on vaikea arvioida, halitsenkö opiskeltavia asioita Minulla on ongelmia käsitellä opinnoissani vaadittavan tiedon määrää ja vaikeaa tietoa	Tehtävien välttely Tulen usein sairaaksi, jos jollain hankalaa on tiedossa Jos jokin asia opiskelussa alkaa mennä pieleen, häviyn nopeasti jonnekin Keksin usein muuta tekemistä, kun minulla on hankala opintoihin liittyvä asia Huomaan, että kaipaen jonkun johon tukeutua vaikeuksissa Jos edessä on vaikea tehtävä, en yritä tosissani	Ajanhallinnan ongelmat Minulle on vaikeaa löytää riittävästi aikaa opiskelun toteuttamiseen Tuntuu, että en pysty suunnitelmallisesti aikatauluuttamaan opiskeluaikojani Tekemättömät opiskeluasiat kasaantuvat enkä hallitse kaaosta ajallisesti
Alfa = 0,88 Keskimääräinen korrelaatio = 0,65	Alfa = 0,77 Keskimääräinen korrelaatio = 0,53	Alfa = 0,69 Keskimääräinen korrelaatio = 0,31	Alfa = 0,72 Keskimääräinen korrelaatio = 0,46
Keskiarvo = 2,6 Keskihajonta = 1,2 Mediaani = 2,5	Keskiarvo = 2,6 Keskihajonta = 1,0 Mediaani = 2,3	Keskiarvo = 2,6 Keskihajonta = 0,8 Mediaani = 2,6	Keskiarvo = 2,9 Keskihajonta = 1,1 Mediaani = 3,0

Kuten taulukosta havaitaan, ovat muodostettujen ulottuvuuksien reliabiliteetit varsin kohtuulliset (ks. taulukko 4). Itsesäätelyn ja oppimisen hallinnan ongelmien yleinen taso hitaasti edenneiden opiskelijoiden joukossa on hieman alle 3 (asteikolla 1–5) ja hajontakin pieni, joten ongelmia ei koeta hälyttävän suurina hitaasti etenevien joukossa. Silti toisaalta heidän joukossaan on oletettavasti myös niitä, joilla on selviä vaikeuksia oppimisen itsesäätelyssä ja hallinnassa. Eri ongelmien kokemisessa ei sinänsä ole käytännössä suurtakaan eroa, ainoastaan ajanhallinnan ongelma näyttää aiheuttavan muita suurempia huolia. Siksi itsesäätelyyn ja oppimisen hallintaan liittyvät ongelmat näyttävät myös toteutuvan hyvin samansuuntaisina ja toisiinsa kietoutuvina.

Itsesäätelyyn ja oppimisen hallintaan liittyvillä ongelmilla näytti olevan myös paljon yhteyksiä erilaisiin tekijöihin hitaasti etenevien ja opiskelemattomien tilanteessa. Opintojen aloitusiällä oli tilastollisesti merkitsevä ($p = 0,04$) yhteys ainoastaan tehtävien välttelyyn, opiskelijan elämäntilanteella puolestaan motivaatioon ($p = 0,03$) ja ajanhallintaan ($p = 0,01$). Opintojensa keskeyttämistä harkinneet ja harkitsemattomat poikkesivat tilastollisesti merkitsevästi kaikkien ulottuvuuksien osalta ($p < 0,01$), ja samanlainen yhteys havaittiin opintoalan varmuuden suhteen. Ryhmävertailut suoritettiin sekä parametrisella ja ei-parametrisella varianssianalyysillä (ikäryhmät ja elämäntilanne) sekä perinteistä t-testiä ja Mann-Whitneyn testiä hyödyntämällä (harkinnut/ei harkinnut keskeyttämistä). Kaikissa jatkossa esiteltävissä ryhmävertailuissa on toimittu samalla tavalla. Vaikka testimuuttujat ovatkin luonteeltaan lähempänä järjestysasteikkoa kuin suhdeasteikkoa, antoivat testit likipitään samanlaiset tulokset. Tehtävien välttely (mediaani 2,8) oli 21–24-vuotiaana aloittaneille hieman muita ikäluokkia yleisempää, mutta käytännössä erot olivat pieniä muiden ryhmien mediaanien vaihdellessa välillä 2,2–2,6.

Motivaation puute oli yleisempi ongelma (mediaani 3,75) päätoimisesti työskenteleville kuin pää- tai sivutoimisesti opiskeleville (mediaani 2,5). Samankaltainen, mutta hieman pienempi ero ryhmien

välillä oli havaittavissa myös ajanhallinnassa. Opintojensa keskeyttämistä harkinneet ja harkitsemattomat erosivatkin selvimmin juuri motivaation puutteessa. Opintojensa keskeyttämistä harkinneiden mediaani oli 3,25, kun taas keskeyttämistä harkitsemattomien mediaani oli 2,5. Selkeä ero (3,0/2,0) näiden kahden ryhmän välillä näkyi myös epävarmuudessa omista taidoista, ja kahden muunkin ulottuvuuden osalta erot olivat samansuuntaiset, mutta hieman pienemmät. Lisäksi tuloksen olivat yhdenmukaisia, kun tarkasteltiin opintoalan varmuutta: oikeasta opintoalan valinnasta varmoilla oli vähemmän motivaatio-ongelmia, epävarmuutta taidoistaan, tehtävien välttelyä ja ajanhallinnan ongelmia kuin niillä, jotka eivät olleet täysin vakuuttuneita valinnoistaan.

Yhteenvetoa

Opintopolku on hitaasti etenevän opiskelijan näkökulmasta harvoin lineaarinen, ennalta opintojen rakenteessa ja opetussuunnitelmissa kuvattujen etenemispolkujen mukainen. Hidasta opintopolkua luonnehtivat opintojen väliaikaiset tai pidempiaikaiset keskeyttämiset, vähäisen ajan löytäminen opinnoille sekä siirtymiset opintoalalta tai korkeakoulusta toiseen (Rautopuro & Korhonen 2011). Hitaasti etenevien ja opiskelamattomien elämän- ja opiskelutilannetta kuvaavat tämän tutkimuksen aineiston perusteella parhaimmin nykyisten yliopisto-opintojen priorisoimattomuus eri syistä, valitun opintoalan epävarmuus ja opintojen keskeyttämisaikomusten yleisyys. Myös psyykkisen jaksamisen ongelmien yleisyys on syytä tuoda esille, sillä on hyvin huolestuttavaa, että noin viidennes hitaasti etenevistä ilmoitti yliopistolle menemisenkin tuntuvan ajoittain ylitsepääsemättömän vaikealta. Psyykkisen jaksamisen ongelmien on todettu olevan yleisempiä erityisesti naisopiskelijoilla (ks. Salmela-Aro & Kunttu 2010).

Hitaasti etenevien opiskelu- ja elämäntilanteessa on runsaasti ennakoivia yhteyksiä itsesäätelyn ja oppimisen hallinnan ongelmien esiintymiseen. Oppimisen säätelyn ongelmat ja toimimaton orientoituminen opintoihin (vrt. Vermunt 1998; Vermetten ym. 1999; Lonka ym. 2008) eivät näyttäneet hälyttävän yleisiltä kyselyyn vastanneiden keskuudessa, mutta ongelmat tuntuivat liittyvän systemaattisesti motivaation puutteeseen, vaikeuksiin arvioida omia kykyjä hallita opiskeltavia asioita, vaikeuksiin kohdata vaikeita asioita ja tehtäviä sekä vaikeuksiin löytää riittävästi aikaa opiskelun sujuvaan toteuttamiseen ja aikatauluttaa opintoja suunnitelmallisesti. Tulosten perusteella voidaan todeta, että opintojen merkityksen löytämättömyys ja opintoalan epävarmuus, opintojen keskeyttämisaikomukset sekä itsesäätelyn ja oppimisen hallinnan ongelmat ennakoivat viivästyneellä opintopolulla vahvasti opintoalan vaihtamisen, opintojen väliaikaisen keskeytymisen tai kokonaan opinnoista luopumisen tyyppisiä opintopolkuja ja ratkaisuja (vrt. Lairio & Penttilä 2007; Robinson 2009). Erityisesti riski viivästyneen opintopolun muuttumisesta kokonaan keskeytyväksi opintopoluksi näyttää selvästi kohonneelta, sillä nykyisten opintojen keskeyttämistä oli harkinnut lähes joka toinen vastaaja.

Tulokset herättävät monia kysymyksiä siitä, miten yliopiston ohjaus- ja neuvontapalvelut toimivat suorasta opintopolusta poikkeavien polkujen tukena (vrt. Robinson 2006; 2009). Hitaasti etenevät ja opiskelemattomatkin tarvitsevat ohjauksesta varmennusta ja rakennusaineita omalle asiantuntijaidentiteetilleen ja tarkoituksenmukaisten koulutus- ja uravalintojen toteuttamiseen. Yliopistoilta tarvitaan ohjauksellisia keinoja sekä varhaisen puuttumisen (vertais- ja ryhmäohjaus itsesäätelyn ja oppimisen hallinnan tukemiseksi) että ennaltaehkäisevän toiminnan (opiskelijalähtöisten oppimisympäristöjen kehittäminen) näkökulmista. Erityisesti ensimmäisen opintovuoden merkitys on hyvin ratkaiseva opintojen onnistuneelle käynnistämislle ja kiinnittymisen tukemislle (Lairio & Penttilä 2007; Robinson 2009). Kehittämällä ohjausta opintojen alkuvaiheissa yliopistot voisi-

vat monella tavoin vaikuttaa opintojen käynnistämiseen positiivisesti. Lisäämällä opintojen joustavuutta ja vaihtoehtoisia opintopolkuja opintojen edetessä voisivat yliopistot kiinnittää paremmin hitaasti eteneviä opiskelijoita akateemisiin opetus-oppimisyhteisöihin ja vähentää turhia keskeyttämisaikomuksia. Tällä olisi todennäköisesti ehkäisevä vaikutus myös itsesäätelyn ja oppimisen hallinnan ongelmiin. Myös kandidaatintutkintojen arvostuksen lisääminen ja hitaasti aloittavien ja etenevien kannustaminen kandidaatintutkintoihin kaksiportaisessa tutkintojärjestelmässä voisi olla realistinen vaihtoehto monelle hitaan ja viivästyvän opintopolun opiskelijalle.

Lähteet

- EuroStudent III. Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of Indicators. http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/Synopsis_of_Indicators_EIII.pdf. Luettu 10.12.2010.
- EuroStudent IV. Social and Economic Conditions of Student Life in Europe. Synopsis of Indicators. http://www.eurostudent.eu/download_files/documents/EIV_Synopsis_of_Indicators.pdf Luettu 30.11.2011.
- Haarala-Muhonen, A. 2011. Oikeustieteen ensimmäisen vuoden opiskelijoiden haasteet opiskelussa. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteellisiä tutkimuksia 237.
- Haarala-Muhonen, A., Lindblom-Ylänne, S. & Ruohoniemi, M. (Arvioitavana). Successful law students as models for beginner students. *Innovations in Education and Teaching International*.
- Korhonen, V. 2003. Oppijana verkossa. Aikuisopiskelijan oppimiseen suuntautuminen verkkopohjaisessa oppimisympäristössä. Tampere: Tampere University Press.
- Korhonen, V. 2005. Merkittävät oppimiskokemukset yliopisto-opiskelussa. Teoksessa A. R. Nummenmaa, M. Lairio, V. Korhonen & S. Eerola, (toim.) *Ohjaus yliopiston oppimisympäristöissä*. Tampere: Tampere University Press, 55–74.

- Korhonen, V. 2007. Opiskelijoiden merkittävät oppimiskokemukset opin-
topolon eri vaiheissa. Teoksessa M. Lairio & M. Penttilä (toim.)
Opiskelijälähtöinen ohjaus yliopistossa. Jyväskylän yliopisto. Kou-
lutuksen tutkimuslaitos, 129–146.
- Korhonen, V. & Hietava, S. 2011. Mikä opiskelijaa motivoi, mikä ei? Sitoutu-
minen korkeakouluopintoihin motivaationäkökulmasta tarkasteltuna.
Campus Conexus -projektin julkaisuja B:2. Tampereen yliopisto.
- Kurri, E. 2006. Opintojen pitkittymisen dilemma. Tutkimus opintojen suju-
mattomuustekijöistä yliopistoissa ja niihin vaikuttamisen keinoista.
Helsinki: Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus 27.
- Lairio, M. & Penttilä, M. 2007. Päätelmiä opintopolun ohjaushaasteista.
Teoksessa M. Lairio & M. Penttilä (toim.) Opiskelijälähtöinen oh-
jaus yliopistossa. Jyväskylän yliopisto, koulutuksen tutkimuslaitos,
171–176.
- Lempinen, P. & Tiilikainen, A. 2001. Opiskelijatutkimus 2000. Helsinki:
Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus 21.
- Liimatainen, J. O., Kaisto, J., Karhu, K., Martikkala, S., Andersen, M., Aik-
kola, R., Anttila, K., Keskinarkaus, P. & Saari, P. 2010. Viivästynyt?
Minäkö? Opiskelijoiden näkemyksiä opintojen viivästymisestä, työ-
elämästä sekä opiskelusta korkea-asteella. Valtti-projektin julkaisuja.
Oulun yliopisto.
- Lonka, K., Sharai, P., Karlgren, K., Masiello, I., Nieminen, J., Birgegård,
G. & Josephson, A. 2008. MED NORD – A tool for measuring
medical students' well-being and study orientations. *Medical Teacher*
30, 72–79.
- Lähteenoja, S. 2010. Uusien opiskelijoiden integroituminen yliopistoon.
Sosiaalipsykologinen näkökulma. Sosiaalipsykologia tutkimuksia
23. Helsingin yliopisto.
- Mannisenmäki, E. & Valtari, M. 2005. Valmistumisen vallihaudalla. Opintojen
kesto 2000-luvun hyvinvointivaltiossa. Helsinki: Edita.
- Merenluoto, S. 2005. Nopeasti maisteriksi. Tutkimus nopeasta valmistumisesta
ja valmistujasta. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan
julkaisuja A:204.
- Merenluoto, S. 2009. Menestyksekkäät yliopistopelin pelaajat? Tutkimus no-
peasti ja nuorena valmistumisesta. Turun yliopiston kasvatustieteiden
tiedekunnan julkaisuja C: 286.
- Mäkinen, J. ja Olkinuora, E. 2002. Mitä mielessä yliopisto-opiskelun alku-
metreillä? Ensimmäisen vuoden opiskelijoiden yleisorientaatiot.
Kasvatus 1/2002, 21–33.
- Mäkinen, J., Olkinuora, E. & Lonka, K. 2004. Students at risk: Students'
general study orientations and abandoning/prolonging the course
of the studies. *Higher Education* 48, 173–188.

- Määttä, P. 1995. Korkeakouluopintojen keskeyttäminen ja tutkintoajat 1980-luvulla. Kasvatustieteiden tutkimuslaitoksen julkaisusarja B. Teoriaa ja käytäntöä. Jyväskylä: Kasvatustieteiden tutkimuslaitos, 90.
- Rauste-von Wright, M., von Wright, J. & Soini, T. 2003. Oppiminen ja koulutus. Helsinki: WSOY.
- Rautopuro, J. & Korhonen, V. 2011. Yliopisto-opintojen keskeyttämisriski ja opintoihin kiinnittymisen ongelmat. Teoksessa M. Mäkinen, V. Korhonen, J. Annala, P. Kalli, P. Svärd & V-M. Värri (toim.) Korkeajännityksiä – Kohti osallisuutta luovaa korkeakoulutusta. Tampere: Tampere University Press, 36–58.
- Rautopuro, J. & Väisänen, P. 2001. Experiencing studies at the University of Joensuu. Kasvatusalan tutkimuksia – Research in educational sciences 7. Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.
- Rautopuro, J. & Väisänen, P. 2002. Yliopisto-opintoihin sitoutumisen ja tavoiteorientaation merkityksestä. *Kasvatus* 33 (1), 6–20.
- Robinson, R. 2004. Pathways to completion: Patterns of progression through a university degree. *Higher Education* 47, 1–20.
- Robinson, R. 2006. Pathways in context: Background characteristics and demographics in student progression through higher education. The University of Sydney. <http://ses.library.usyd.edu.au/handle/2123/4999>. Luettu 20.10.2011.
- Robinson, R. 2009. Pathways through higher education. A study of students, contexts and choice. Saarbrücken: VDM Verlag.
- Rouhelo, A. 2006. Akateemisten suorat ja polveilevat urapolut. Teoksessa J. Mäkinen, E. Olkinuora, R. Rinne & A. Suikkanen (toim.) Elinikäisestä työstä elinikäiseen oppimiseen. Jyväskylä: PS-Kustannus, 121–138.
- Saarenmaa, K., Saari, K. & Virtanen, V. 2010. Opiskelijatutkimus 2010. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 18.
- Salmela-Aro K. & Kunttu K. 2010. Study burnout and engagement in higher education. *Unterrichtswissenschaft* 38 (4), 318–333.
- Tilastokeskus. 2010. StatFin-tilastopalvelu. <http://statfin.stat.fi/StatWeb/start.asp?LA=fi&lp=home>. Luettu 16.7.2012.
- Trowler, P. 2005. *A Sociology of Teaching, Learning and Enhancement: Improving Practices in Higher Education*. *Revista de Sociologia* (76), 13–32.
- Trowler, P. 2008. *Cultures and Change in Higher Education*. London: Palgrave Macmillan.
- Van Oers, B. 1998. From context to contextualising. *Learning and Instruction* 8 (6), 473–488.

- Vermetten, Y., Lodewijks, H. & Vermunt, J. 1999. Consistency and variability of learning strategies in different university courses. *Higher Education* 37, 1–21.
- Vermunt, J. 1996. Metacognitive, cognitive and affective aspects of learning styles and strategies: A phenomenographic analysis. *Higher Education* 31, 25–50.
- Vermunt, J. 1998. The regulation of constructive learning processes. *British Journal of Educational Psychology* 68, 149–171.
- Vesikansa, S., Lempinen, P. & Suomela, S. 1998. Tehokkaaseen opiskeluun. Norminopeutta vai mielekästä oppimista. *Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus* rs 14/1998.
- Väisänen, P. & Rautopuro, J. 2004. ...vitkaa käy veljesten oppi? Aikuiset opiskelijat yliopistossa. *Kasvatus* 35 (2), 145–158.